

Lausunto Agnico Eagle Finland Oy:n ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisesta lupahakemuksesta Kittilän kaivoksen toiminnan olennaiseksi muuttamiseksi ja toiminnan aloittamiseksi muutoksenhausta huolimatta

295/11.01.00/2018

Khall 18.12.2018 § 461

(Lisätietoja: Ympäristösihteeri, puh. 040 847 9552)

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto pyytää Kittilän kunnalta lausuntoa (lausuntopyyntö 18.10.2018 PSAVI/1079/2018) Agnico Eagle Finland Oy:n ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisesta lupahakemuksesta koskien Kittilän kaivoksen toiminnan olennaista muuttamista ja toiminnan aloittamista muutoksenhausta huolimatta. Lausunto pyydetään toimittamaan Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle viimeistään 21.11.2018. Kittilän kunnan lausunnolle on saatu lisäaikaa 20.12.2018 saakka.

Kyseessä on kaksiosainen hakemus. Toisessa osassa haetaan ympäristönsuojelulain mukaista lupaa toiminnan olennaiseen muuttamiseen, joka koskee tuotantomäärän nostamista tasolta 1,6 miljoonaa tonnia vuodessa (1,6 Mt/v) tasolle kaksi miljoonaa tonnia vuodessa (2 Mt/v) sekä muita pienempiä muutoksia. Näitä pienempiä muutoksia ovat: lupa tehdä maanalaisia louhintaräjätyskäyntejä tarvittaessa ympäri vuorokauden, lupa kuljettaa nostokuilun rakentamisen jälkeenkin kaivoksen pintaosista malmia louheautoilla maan pinnalle murskattavaksi ja edelleen rikastettavaksi sekä lupaa murskata maan pinnalla rakennustarpeeksi soveltuvaa sivukiveä.

Samassa yhteydessä Agnico Eagle Finland Oy hakee myös ympäristönsuojelulain mukaista lupaa kaivoksen tulevaisuudessa muodostuvien käsiteltyjen prosessivesien ja maanalaisen kaivoksen kuivatusvesien johtamiseksi uuteen purkupaikkaan Loukisen pääuomaan Sotkajokisuun alapuolelle. Purkupuutkilinjan kokonaispituus on noin 20 km. Ympäristölupahakemus koskee myös putkilinjan asentamista Loukisen pääuomaan, edellä mainittujen jätevesien purkamiseksi Loukiseen. Tuotannon nostamisen ja lisääntyvän kuivatusvesimäärän vuoksi lainvoimaisen ympäristöluvan mukaisia pitoisuus- ja kuormitusrajoja haetaan muutettavaksi, niin että nikkelin, sulfaatin ja antimonin rajoja nostetaan. Lisäksi hakija on pyytänyt määräämään nikkeliä ja nikkeliyhdisteitä sekä sulfaatteja ja antimonin sekoittumisvyöhykkeen Loukiseen purkupisteen alapuolelle. Sekoittumisvyöhykkeellä näitä aineita tai yhdisteitä koskevat ympäristölaatuvaatimukset voivat ylittyä.

Purkupuutken rakentamiseen liittyen yhtiö hakee vesilain mukaista lu-

paa purkupuutken rakentamiseen Seurujoen, Kapsajoen sekä Aat-
tasenojan ali. Tuotannon nostoon liittyen haetaan Seurujoesta otet-
tavan prosessivesimäärän kasvattamiseen tasolta 250 m³/h tasolle
350 m³/h.

Koska tuotannon kasvattaminen pyritään aloittamaan mahdollisim-
man pian, yhtiö hakee ympäristölupaa Seurujokeen johdettavien kä-
siteltyjen kuivatus- ja prosessivesien antimonin ja sulfaatin vuosi-
kuormitusrajojen nostamiseen lainvoimaisessa ympäristöluvassa sal-
litusta siihen saakka, kunnes uusi purkupuutke on käytössä.

Lausuntopyyntö ja hakemuksen tiedoksiantokuulutus sekä Kittilän
kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen ja terveydensuojeluviran-
omaisen lausunnot ovat esityslistan oheismateriaalina. Hakemus-
asiakirjat ovat olleet luettavissa sähköisesti Aluehallintoviraston lupa-
tietopalvelussa ([https://tietopalve-
lu.ahtp.fi/Lupa/Lisatiedot.aspx?Asia_ID=1465367](https://tietopalve-
lu.ahtp.fi/Lupa/Lisatiedot.aspx?Asia_ID=1465367)).

Vs. kunnanjohtaja:

Kunnanhallitus päättää lausua asiassa seuraavaa:

Kittilän kunnan ympäristösuojeluviranomainen on antanut hakemuk-
sesta oman lausunnon, samoin kunnan terveydensuojeluviranomai-
sena toimiva Tunturi-Lapin Ympäristöterveydenhuolto on antanut ha-
kemuksesta oman lausuntonsa.

Kittilän suurimmat toimialat ovat kaivosteollisuus ja matkailu. Nämä
molemmat ovat toimialoja, joilla on suuret kerrannaisvaikutukset.
Kaivoksen merkitys Kittilälle sekä koko Lapin maakunnalle on suuri,
kaivoksen vaikutukset ulottuvat laajalle alueelle niin työpaikkojen,
koulutuksen kuin verotulojenkin myötä. Kittilässä toimiva kultakaivos
Agnico Eagle Finland on yksi Euroopan suurimmista kultakaivoksis-
ta. Kaivos alihankkijoineen työllistää tällä hetkellä noin 1000 työnteki-
jää, työntekijät ovat suurelta osin Pohjois-Suomesta, Lapista ja Kitti-
lästä. Yli puolet kaivoksen työntekijöistä on Kittilän kunnan asukkaita
ja 90 % työntekijöistä on Lapista.

Kultakaivoksella on myönteisiä vaikutuksia alueen elinvoimaan, alu-
eelle on tullut kaivoksen myötä työpaikkoja, yrityksiä, verotuloja sekä
asukkaita. Kaivoksella on suuri vaikutus alueen julkisen sektorin ve-
rokertymään erityisesti tulo-, yhteisö-, kiinteistö-, sekä arvonlisävero-
tuksen osalta. Kaivostoiminnan synnyttämät kerrannaisvaikutukset
alueelle ovat myös huomattavat ja kaivosinvestointi onkin muuttanut
alueen elinkeinorakennetta monipuolisemmaksi. Kittilän kaivoksen
rakentamis- ja laajennusinvestoinnit sekä kaivoksen käyttökustan-
nutukset ovat heijastuneet myös muille toimialoille luoden merkittäviä
talous- ja työllisyysvaikutuksia. Kaivoksen toiminta paikkakunnalla on
luonut kysyntää ja työpaikkoja muillekin toimialoille. Alueen yleisen

elintason nousu on johtanut myös kotitalouksien kulutus-kysynnän kasvuun, mistä ovat hyötäneet myös useat palvelutoimialat. Kaivoksen merkitys Kittilälle sekä koko Lapin maakunnalle on suuri, myönteiset vaikutukset ulottuvat laajalle alueelle Pohjois-Suomessa.

Kittilän kaivoksen avaamispäätös tehtiin vuonna 2006, jonka jälkeen kunnan kehityssuunta lähti merkittävään nousuun. Kaivoksen vaikutukset paikallis- ja aluetalouteen sekä työllisyyteen ovat olleet suuria. Vuonna 2006 tehdyn kaivospäätöksen jälkeen Kittilän kunnan verotulot ovat kaksinkertaistuneet, lisäksi väestömäärä on noussut noin 500 asukkaalla siitä huolimatta, että alueen ikärakenteesta johtuen kuolleisuus on ollut suurta. Vuoden 2006 kaivospäätöksen jälkeen Kittilän kunnassa sijaitsevien yritysten yhteenlaskettu liikevaihto on lähes kolminkertaistunut.

Kaivosyhtiö, työvoimaviranomaiset sekä koulutusorganisaatiot ovat tehneet merkittävää yhteistyötä paikallisväestön kouluttamisessa erilaisiin kaivoksen ammattitehtäviin. Kittilän kokonaistyövoimasta kaivostyöpaikat muodostavat merkittävän osan. Aiemmin väestökadosta kärsineen kunnan väkiluku ja syntyvyys ovat kääntyneet merkittävään nousuun viime vuosina. Kittilän kunta on aiemmin kamppailut samojen haasteiden edessä kuin muutkin Lapin pienet kunnat. Syrjäisten, harvaan asuttujen seutujen tyypillisiä ongelmia ovat väestön ikääntyminen, nuorten poismuutto, yritysten ja työpaikkojen vähentyminen sekä palveluiden heikentyminen. Kultakaivoksella on ollut myönteisiä vaikutuksia näihin haasteisiin vastattaessa, alueelle on tullut merkittävä määrä uusia työpaikkoja, yrityksiä, verotuloja sekä asukkaita. Kittilän elinvoima kokonaisuudessaan on kasvanut huomattavasti kaivostoiminnan myötä. Yhä useammalla paluumuuttajalla on mahdollisuus saada koulutusta vastaavaa työtä paikkakunnalta. Lisäksi myös nuorille on avautunut uusia koulutus- ja työmahdollisuuksia ja tulevaisuuden näkymiä alueelle asettumiseen.

Kultakaivostoiminnasta kertyvät verotulot ovat Kittilän kunnan kokonaisbudjettiin nähden merkittävä osuus. Tämä on mahdollistanut monipuolisten kunnallisten palveluiden tarjoamisen alueen väestölle sekä monien kunnallisiin palveluihin liittyvien investointien toteuttamisen. Viime vuosina Kittilän kunta on pystynyt investoimaan merkittävästi rakentamiseen ja korjaukseen esimerkiksi koulujen, päiväkotien, liikuntahallin, terveyskeskuksen ja palvelukeskusten osalta.

Kittilässä on noin 650 yritystä, asukasmäärään nähden kymmenen prosentin yritystiheys on korkea. Rakentamisinvestointi sekä kullantuoja ovat heijastuneet myös muille toimialoille. Kaivoksen käynnistyminen paikkakunnalla on luonut kysyntää ja työpaikkoja usealle toimialalle muun muassa kunnossapitopalveluihin, logistiikkapalveluihin, maanrakennus- ja rakennusteollisuuteen, majoitus- ja ravitsemuspalveluihin sekä terveydenhuoltoon. Alueelle sijoitettu kaivosinvestointi on lisännyt sijoittajien, yritysten sekä muiden sidosryhmien

uskoa alueeseen, mikä on heijastunut myös myönteisesti muille toimialoille kuten matkailuun.

Lapissa on potentiaalia kaivostoiminnan kehittymiselle. Kittilän lähi-alueilta on tehty valtauksia, jotka saattavat tulevaisuudessa johtaa laajempaan kullantuotantoon. Toimialana kaivosala on merkittävä työllistäjä, koska tuotantoa ei voida siirtää halvan tuotannon maihin. Lisäksi kaivosala on yksi harvoista uusista kasvualueista, joten sen merkitys alueen tulevan elinvoimaisuuden ja asuttuna pysymisen kannalta on erityisen suuri.

Kittilä sijaitsee Keski-Lapin vihreäkivivyöhykkeellä, joten Suomen mineraalistrategian toteuttamisessa ja Euroopan raaka-ainehuollon turvaamisessa alueella on keskeinen merkitys. Suomen ja Lapin kilpailukyky kaivannaisalalla perustuu maaperän varallisuuteen, laaja-alaan geologiseen tietopäähomaa ja osaamiseen, teknologia- ja ympäristöosaamiseen, hyvään infrastruktuuriin, osaavaan työvoimaan, korkeaan koulutustasoon, vakaisiin oloihin ja kehitysmuonteisyyteen. Kittilän kallioperässä on useiden metallien tunnettuja varantoja ja mahdollisuuksia uusien esiintymien löytymiseksi. Yhteiskunta tarvitsee mineraaliperäisiä raaka-aineita eri elämän osa-alueilla muun muassa käyttötavaroissa, rakentamisessa, autoissa, elektroniikassa ja monessa muussa toiminnassa.

Kittilän kultakaivos tulevaisuuden suunnitelmien on merkittävä toimija Kittilän kunnan alueella paikallis- ja aluetaloudellisten sekä työllisyysvaikutusten näkökulmasta. Kaivoksella on huomattava myönteinen vaikutus Kittilän kunnan työllisyyteen ja elinkeinotoimintaan sekä alueen talouteen. Kittilän kunta pyrkii omalta osaltaan edesauttamaan Kittilän kaivoksen toimintaa ympäristöllisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväen toimintaperiaatteen mukaisesti. Kunnan toive on että kaivoksen toiminta jatkuu mahdollisimman pitkään.

Kaivoksen tuotantokapasiteetin kasvattaminen nähdään Kittilän kunnassa myönteisenä ja kannatettavana hankkeena. Hanketta toteutettaessa on kuitenkin huolehdittava siitä, että kaivostoiminta on jatkossa sekä ympäristöllisesti että sosiaalisesti kestäväällä pohjalla. Kaivoksen tuotantokapasiteetin kasvattaminen väistämättä lisää myös kaivoksen aiheuttamia haittoja, mm. päästöjä ympäristöön. Purkupuutken rakentaminen myös muuttaa purkupuutken aluetta maankäyttöä ja vaikuttaa sekä yksityisiin maanomistajiin että alueen poronhoitoon, mutta myös purkupuutken alapuoliseen vesistöalueeseen ja sen käyttöön. Kunnanhallitus haluaa tuoda esille, että purkupuutken rakentamisesta mahdollisesti haittoja kärsivät osapuolet tulee huomioida ja heidän saada asianmukainen kompensatio kokemistaan menetyksistä.

Suurimpana huolenaiheena Kittilän kunnassa nähdään kaivostoiminnan vesistöön ja pohjavesiin aiheuttamat päästöt ja muut haittavaiku-

tukset. Kaivostoiminnan tuotantokapasiteetin kasvun myötä yhtiö hakee päästö- ja kuormitusrajojen nostoa lupamääräyksiin. Kaiken kaikkiaan kaivoksen vesistövaikutuksen tarkkailua tulisi jatkaa ja myös täydentää sekä Seurujoessa että Loukisessa ja Ounasjoessa. Erityisesti kaivoksen vaikutuksia suvantopaikkojen pohjasedimentteihin ja niissä eläviin eliöihin tulisi lisätä tarkkailuohjelmaan. Kaivostoiminnan kalastovaikutusten tarkkailua tulee myös tehostaa erityisesti kalojen vaelluskäyttäytymisen ja kalojen haitta-ainepitoisuuksien osalta. Kalojen vaelluskäyttäytymisen tarkkailuun voisi soveltua kaikuluotaimilla ja /tai kameroilla toteutettu, Loukisen suunnitellun purkupisteen yläpuolelle asennettava kalalaskuri.

Tähän saakka kaivoksen jätevedet on johdettu kaivoksen vieressä virtaavaan Seurujokeen, joka on pienehkö Loukisen sivujoki. Loukinen puolestaan laskee Levin kohdalla Ounasjokeen. Jätevesien aiheuttamien ympäristövaikutusten lieventämiseksi yhtiö hakee lupaa purkuputkelle ja jätevesien johtamiseksi uuteen purkupaikkaan Loukisen alaosaan, Sotkajoen suun alapuolelle, n. 8 kilometriä Ounasjoesta, Loukisen suusta ylöspäin. Perusteena on Loukisen n. nelinkertainen virtaama ja siten haitta-aineiden pitoisuuksien jääminen laimeammaksi verrattuna jätevesien johtamiseen nykyiseen purkupaikkaan Seurujoessa. Suunniteltu kaivoksen jätevesien purkupaikka Loukisessa sijaitsee joen kohdassa, missä veden virtaus on melko hidasta. Kahdeksan kilometrin matkalla purkupisteestä Ounasjokeen on pudotusta vain 1.5 metriä, eli veden virtausnopeus on alhainen. Loukisen vedenlaadun esitetään heikkenevän purkupisteen alapuolella, mutta vaikutusten häviävän 1.5 km matkalla purkupisteestä alaspäin. Purettavien vesien sisältämä sulfaatti ja kloridi tekee jätevesistä tiheämpää kuin purkupaikan jokivesi. Tällöin jätevesi pyrkii kerrostumaan joen pohjaan eikä sekoitu kunnolla jokiveteen. Mitä hitaampaa virtaama on, sitä voimakkaampaa on edellä mainittu kerrostuminen. Jos purettu jätevesi ei sekoitukaan esitetysti, voi vaikutuksia etenkin joen pohjaan ja pohjaeliöstöön esiintyä huomattavasti pidemmällä matkalla. Purkupiste ja sen muodostama likaisen veden alue muodostaa ikään kuin tulpan, joka voi muodostaa vaellusesteen kaloille ja niiden pääsyn koko Loukisen vesistöön (valuma-alueen pinta-ala 1 717 km²) sekä lohikalakannoille että virkistyskalastukselle tärkeälle alueelle. Loukisen vesistö on arvioitu merkittäväksi lohien kutualueeksi, jos merilohi saadaan palautettua Kemijoen vesistöön Kemijoen alaosan voimalaitospatojen kalaportaiden tms. kalaväylien rakentamisen seurauksena.

Loukisen alaosa on myös suureksi osaksi tulva-aluetta, jossa tulvan aikana veden virtaus saattaa erityisesti matalan veden tulva-alueilla pysähtyä lähes kokonaan. Loukisen vedenottamo ja pohjavesialue sijaitsevat lähellä Loukisen suuta ja vedenottamo on tulvavaara-alueella sellaisella paikalla, että Loukiseen purettavien kaivoksen jätevesien haitta-aineita voi päätyä tulvan mukana vedenottamoon ja

pohjavesialueen maaperään. Maaperästä haitta-aineet voivat kulkeutua ajan saatossa edelleen pohjaveteen. Tämä riski tulisi huomioida jätevesien purkupaikan sijoittamisessa.

Kaivosyhtiö on esittänyt kaivoksen toiminnan vaikutuksen Seurujokeen loppuvan purkuputken rakentamisen myötä. Pintavalutuskentät kuitenkin todennäköisesti alkavat päästää turpeeseen sitoutuneita haitta-aineita käytöstä poiston jälkeen niin että haitta-aineita kulkeutuu pintavalutuskentiltä edelleen Seurujokeen sade- ja sulamisvesien mukana. Purkuputkella voi olla myös muita haitallisia vaikutuksia Seurujokeen. Nyt kaivos laskee Seurujokeen purkuvesiä n. kaksi kertaa sen verran mitä joesta otetaan rikastamolle vettä. Seurujoen vettä valuu myös jonkin verran kaivoksen maanalaisiin osiin. Jos vedenottoa lisätään ja Seurujoen vettä valuu kaivokseen aikaisempaa enemmän, voi Seurujoen vesimäärä vähetä pahimmillaan haitallisesa määrin kun kaikki purkuvedet johdetaan purkuputkea pitkin Loukiseen. Näin suuri veden vähenemä Seurujoessa saattaa vaikuttaa joen ekologista tilaa heikentävästi. Myös nämä haittavaikutukset ja niiden vähentäminen tulee huomioida lupapäätöstä tehtäessä.

Purkuputken purkupaikasta ei saisi aiheutua riskiä Loukisen pohjavesialueelle ja Loukisen vedenottamolle, eikä kaivoksen jätevesien purkamisella saa heikentää Loukisen vesistön kalakantoja ja merilohen palautusmahdollisuuksia Ounasjoen vesistöön.

Kunnanhallitus on jo aikaisemmissa lausunnoissaan hankkeen Ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta (Khall 24.01.2017 § 19) ja purkuputken kaivoksen apualuehakupahakemuksesta (Khall 16.01.2018 § 27) esittänyt, että kaivosyhtiö selvittäisi purkuputkilinjaukselle vaihtoehdon, missä jätevesien purku tapahtuisi suoraan tai sekoituskanavan kautta Ounasjokeen. Myös kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen ja kunnan terveydensuojeluviranomaisen lausunnoissa koskien nyt lausuttavana olevaa hakemusta esitetään purkuputken purkupaikan sijainnin muuttamista.

Kunnanhallitus esittää edelleen, että tämä linjausvaihtoehto, jossa purkupaikka tulee Ounasjokeen, tulee selvittää perusteellisesti ennen purkuputken rakentamista ja käyttöönottoa. Purkupaikan siirtäminen Ounasjokeen poistaisi kokonaan Loukisen vedenottamolle ja pohjavesialueille mahdollisesti aiheutuvan pilaantumisen ja todennäköisesti poistaisi myös riskin vaelluskalojen karkottumiselle. Kaivoksen aiheuttama vesistön pilaantuminen purkuputken rakentamisen jälkeisistä vesistö päästöistä poistuisi tämän ratkaisun myötä lähes kokonaan koko Loukisen valuma-alueelta ja varmistaisi siten Loukisen vesistön luonnon ja ympäristön mahdollisimman hyvän tilan sekä vesistön kalatalous- ja virkistyskäytön Kittilän asukkaiden ja myös matkailijoiden toimesta. Kaivoksen jätevesien purkupisteen siirtäminen Ounasjokeen tukee siten myös Levin matkailuelinkeinon

tavoitteita kesämatkailun edistämiseksi turvaten Loukisen vesistön käyttömahdollisuudet myös matkailun tarpeisiin. Ounasjokeen kohdistuvat haittavaikutukset ovat kutakuinkin samat, oli purkupaikka sitten nyt esitettyssä paikassa Loukisessa, tai Ounasjoessa Loukisen suun alapuolella. Ounasjoen virtaama on n. kahdeksankertainen Loukisen virtaamaan verrattuna ja sekoittuminen Ounasjoessa on huomattavasti tehokkaampaa kuin Loukisessa johtuen selvästi suuremmista vesimassoista sekä voimakkaammasta virtaamasta ja koskipaikoista heti Loukisen suun alapuolella.

Purkupuutken rakentamisesta huolimatta erityisesti kuivatusvesien puhdistamista ennen jätevesien purkua vesistöön tulee tehostaa ja kehittää, sillä purkupuutken käyttöönoton myötä pintavalutuskenttien puhdistusvaikutus poistuu ja purkuvedet päätyvät vesistöön vähemmän puhdistettuina kuin tällä hetkellä. Kaivosalueella olevien pintavalutuskenttien käytöstä poiston ja Seurujoen vedenvähennyksen haittavaikutusten ja riskien pienentämiseksi tulisi harkita, että osa puhtaimmista purkuvesistä laskettaisiin myös purkupuutken valmistuksen jälkeen Seurujokeen, mahdollisesti pintavalutuskenttien kautta.

Tiivistäen kunnanhallitus toteaa, että Kittilän kultakaivoksen tuotantokapasiteetin kasvattaminen nähdään kunnassa myönteisenä ja kannatettavana hankkeena. Tässä lausunnossa esitettyjen ympäristönäkökohtien huomioimisen jälkeen kaivoksen hanke on kunnan näkökulmasta ympäristöllisesti ja sosiaalisesti kestävä ja edistää kunnan elinvoimaisuutta.

Päätös:

Jäsen Ahti Ovaskainen esitti, että kunnanhallitus päättää lisätä lausuntoon seuraavan maininnan: Kunnanhallitus päättää yhtyä rakennus- ja ympäristölautakunnan 29.11.2018 § 165 kohdalla antamaan lausuntoon. Jäsen Tuula Mertaniemi kannatti Ovaskaisen esitystä.

Esitys hyväksyttiin yksimielisesti Ahti Ovaskaisen esittämällä lisäyksellä.
